

Katastrofik Sağlık Harcamaları: Genel Değerlendirme

Zafer ÇALIŞKAN ¹

Gülpembe OĞUZHAN ²

Bilgehan KARADAYI ³

Fikret ADAMAN ⁴

...

ARTICLE INFO

Article History:

Date Submitted: 08.06.2017

Date Accepted: 01.08.2017

JEL Classification:

I14

I31

I32

Keywords:

Catastropic

Health Expenditure

ABSTRACT

Katastrofik sağlık harcamaları çalıştayı sunumları sonrası genel değerlendirmeler yapılmıştır.

¹ Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü Öğretim Üyesi, caliskan@hacettepe.edu.tr

² 19 Mayıs Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, İktisat Bölümü Öğretim Üyesi, gulpembe.oguzhan@omu.edu.tr

³ Sağlık Bakanlığı Uzmanı, bilgehan.karadayi@saglik.gov.tr

⁴ Boğaziçi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonomi Bölümü, adaman@boun.edu.tr

Sağlık hizmetlerinin kullanımı ve finansmanına yönelik literatürde yer alan çalışmalarda uzun yıllar hakkaniyet konusunun geri plana itildiğini belirten Sayın Çalışkan, sağlık harcamaları ve finansman boyutunun genellikle fiyatlandırma ve kamu yükü/mali yönden ele alındığını, ancak ortaya çıkan mali yükün hanehalkları üzerinde hakkaniyet açısından değerlendirmelerinin ana akım sağlık ekonomisi tarafından ihmal edildiğinin altını çizmiştir. İngiltere, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde kamunun özellikle katastrofik nitelik taşıyacak yüksek teknolojili ilaç ve tıbbi harcamalar konusundaki tutumu daha çok bunun bir yük olarak değerlendirilmediği yönünde olduğunu belirtmiştir. O ülkelerde söz konusu harcamalar katastrofik harcamaların yükünü artıran bir etken olmayabileceğini belirtmiş ve Türkiye gibi iktisadi büyümesi gelişmesi dalgalanmalara çok yatkın bir ülkede yüksek teknolojili ilaçlara ve tıbbi cihazlara yönelik ortaya çıkacak harcamaların yaratacağı etkilerin minimize edilmesi için bu tip çalışmaların önemli olduğunu altını çizmiştir.

Sayın Oğuzhan, finansal sürdürülebilirliğin nasıl sağlanabileceğini ve bu sağlanırken eşitsizliğin nasıl engellenebileceğinin önemli olduğunu belirtmiştir. Hanehalkı çalışmaları ile birlikte finansal yükün kimde toplandığı ve bu yükü taşıyıp taşıyamayanları tespit etmenin olanaklı hale geldiğini altını çizmiştir.

Hanehalkı çalışmalarının ön hazırlık safhasının çok uzun ve maliyetli olduğunu ve anketörlere yönelik denetimin önemini altını çizmiştir. TÜİK hanehalkı bütçe anketlerinin örneğin sağlık hizmetini almak için aile ulaşım, yemek ve konaklama masrafı yaptı mı yaptıysa ne kadar yaptığı gibi aslında önemli olan harcamalara ilişkin bilgi sunmadığını kendi çalışmalarının bu yönde önemli veriler oluşturduğunu belirtmiştir.

2012 verileri ile 2013 yılında TÜİK hane halkı araştırmasının sonuçları ile kendisinin de katıldığı Hacettepe Üniversitesi'nin yaptığı cepten sağlık harcaması araştırması kıyaslandığında, katastrofik harcama açısından, Hacettepe Üniversitesinin yaptığı araştırma sonuçlarının TÜİK rakamlarından iki katından biraz daha fazlası olduğunu belirten Sayın Karadayı bunun olağan olduğunu, hanehalkı bütçe anketleri ötesinde yapılan sağlık harcaması araştırmaları arasında böylesi büyük farklar olabileceğinin altını çizmiştir. Türkiye hane halkı sağlık araştırması şu anda bakanlık tarafından yapılmakta olan, sahada olan önemli bir çalışma olduğunu belirtmiştir. Ancak özellikle son yıllarda artan dolandırıcılık vaka ve dolayısıyla

haberlerinin halk üzerinde önemli bir etkisi olduğu ve anketörlerin evlere kabul edilmediği ve bunun anketlerin yapılması hususunda önemli bir güçlük çıkarttığının altını çizmiştir.

TÜİK'in daha ayrıntılı sağlık harcama anketi yapmak, hane halkı bütçe anketinin ötesine geçmek istemediğini belirten Karadayı, Sağlık Bakanlığının da daha ayrıntılı bir çalışmayı her yıl yapamayacağını ama dönemsel olarak tekrarlanabileceği bilgisini paylaşmıştır. Dünya sağlık örgütünün onaylayacağı bir metodoloji ile bu anketlerin yapılması hususunun önem arz ettiğini ekleyen Karadayı, uluslararası akreditasyonun önemini vurgulamıştır.

Sayın Adaman, özellikle Türkiye'de ankete dayalı çalışmaların sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için yapılan çalışmanın içeriğinin yerel mülki amirlere ve eşrafa anlatılmasının kolaylaştırıcı bir etkisi olacağını belirtmiştir.

Yeni yöntemlerin çok avantajları olduğunu belirterek, birinci olarak global position system kullanılarak koordinatların elde edilmesi sayesinde coğrafi değerlendirmelerin çok daha rahat yapılabileceğini ifade etmiştir. Son düzenlemelerle birlikte Türkiye'nin neredeyse tamamının kent klasifikasyonu altına alındığını, kır kent ayrımının ortadan kalktığını belirten Adaman, ancak tanımsal olarak yörenin kent olmasının sosyo-ekonomik koşullarının kır olmasına engel olmadığını da eklemiştir.

İkinci olarak Sağlık Bakanlığının bu çalışmaları yaptırarak kendi performansının ölçülmesine kapı araladığını ve bu nedenle de kutlanmaları gerektiğini belirtmiştir.

Üçüncü olarak ise iktisadi analiz yapmanın çok önemli olduğunun altını çizen Adaman, iktisadi analizin otomatikman işi piyasaya bırakıp, onun belirlediği fiyatlar üzerinden hareket etmek olmadığını çünkü ortaya çıkan piyasa fiyatlarının her koşulda ve her durumda toplumsal maliyetleri, fırsat maliyetlerini yansıtmayabileceğinin altını çizmiş ve daha sağlıklı bir nüfus için iktisadi analizin önemini belirtmiştir.

Dördüncü olarak TÜİK hane halkı bütçe anketlerinin temel sıkıntılarında birisinin bıçak parası, tanıdık üzerinden işlerin yapılması gibi durumlara ilişkin değerlendirmeleri mümkün kılacak bir yapıya sahip olmaması olduğunu belirtmiştir.

Son olarak, sağlık meselesinde adalet ve hakkaniyetin çok önemli olduğunu vurgulayan Adaman, bu kavramların iktisadi analiz ile birlikte yorumlanmasının çok önemli olduğunu eklerken, aynı zamanda bu süreçlerde popülizme düşmemek gerektiğinin altını çizmiştir. Bu tip popülist politikalar direnmenin önemli olduğunu ve bu direnmenin ise bu tip çalışmalarla mümkün olabileceğinin vurgusunu yapmıştır.